

**ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ -
ΕΛΛΑΔΑ**

The HEAL project (project no. 863631 – HEAL – AMIF-2018-AG-INTE) was co-funded by the European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. The content of this Plan represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή και μεθοδολογία.....	1
2. Ευρήματα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	3
3. Ευρήματα από τις συνεντεύξεις με τις γυναίκες τρίτων χωρών-θύματα εμπορίας ανθρώπων και τις εκπροσώπους τους.....	7
4. Ευρήματα από το εργαστήριο με τους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών.....	13
5. Ευρήματα από τις συνεντεύξεις με τους/τις εργοδότες/-ριες.....	18
6. Ποσοτικά στοιχεία.....	21
7. Συμπεράσματα.....	25
8. Βιβλιογραφία.....	27

1. Εισαγωγή και μεθοδολογία

Το έργο «HEAL - Enhancing Recovery and Integration through Networking, Employment Training and Psychological Support for Women Victims of Trafficking 2019-2021» στοχεύει να συμβάλει στην κοινωνική ένταξη γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση στην Ιταλία, την Ελλάδα, την Ισπανία και τη Ρουμανία, μέσω μιας θεραπευτικής διαδικασίας που θα περιλαμβάνει δράσεις ψυχολογικής υποστήριξης και δράσεις εκπαίδευσης σε δεξιότητες που θα διευκολύνουν την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα, το έργο στοχεύει:

- Σε μια κοινή και βελτιωμένη κατανόηση των αναγκών των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και στη βελτίωση της συνεργασίας ανάμεσα στις γυναίκες, τους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών και τους/τις εργοδότες/-ριες,
- Στο σχεδιασμό ενός Προγράμματος Αποκατάστασης και Ενσωμάτωσης των γυναικών, το οποίο θα ενθαρρύνει την κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, μέσω της βελτιωμένης ψυχοκοινωνικής τους ευημερίας και των δεξιοτήτων σχετικών με την εργασία,
- Στην ανάπτυξη μιας βάσης δεδομένων που θα απευθύνεται σε καταρτισμένους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών, και
- Στην αυξημένη ευαισθητοποίηση ανάμεσα στις γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, τους/τις εργοδότες/-ριες και του ευρύ κοινού σχετικά με τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες για την υποστήριξη των θυμάτων διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, καθώς και σχετικά με τις μεθόδους και τα εργαλεία που θα προωθούνται στο πλαίσιο του προγράμματος.

Η παρούσα έκθεση, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 2 - Promoting common understanding of needs and networking among key actors, στοχεύει στη συλλογή δεδομένων ως προς το προφίλ και τις ανάγκες των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, των επαγγελματιών υποστηρικτικών υπηρεσιών και των εργοδοτών/-ριών, τις διαθέσιμες υπηρεσίες, τα δικαιώματα των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, καλές πρακτικές και δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες των υποστηρικτικών υπηρεσιών. Επιπλέον, έχει στόχο τη χαρτογράφηση των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας, τις απαραίτητες δεξιότητες και ανάγκες των γυναικών για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, καθώς και την υπάρχουσα κατάσταση, όσον αφορά τις ελεύθερες θέσεις και τους σημαντικούς φορείς της εθνικής οικονομίας.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αναγκών, διεξήχθη ποιοτική και ποσοτική έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της βιβλιογραφικής έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν παλαιότερες έρευνες και επίσημες αναφορές για να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, διαθέσιμες υποστηρικτικές υπηρεσίες, τα επίπεδα της ανεργίας και οι ανάγκες της τοπικής αγοράς. Επιπλέον, έγινε έρευνα πεδίου με γυναίκες τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων, επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών και εργοδότες/-ριες. Παρότι είχε σχεδιαστεί να γίνουν ομάδες εστιασμένης συζήτησης με τις γυναίκες, διενεργήθηκαν ατομικές συνεντεύξεις με τις γυναίκες ή τους/τις εκπροσώπους τους, λόγω της ευαλωτότητας και των ειδικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού. Ακόμη, οργανώθηκε ένα εργαστήριο και μία συμπληρωματική

συνέντευξη με επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών, καθώς και ατομικές συνεντεύξεις με εργοδότες/-ριες. Πριν τη διεξαγωγή της συζήτησης, οι συμμετέχοντες/-ουσες συμπλήρωσαν ένα ποσοτικό ερωτηματολόγιο, για τη συλλογή βασικών δεδομένων σχετικά με τα προαναφερθέντα θέματα.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν αναπτύχθηκαν από το ΚΜΟΠ, με τη συμβολή όλων των εταίρων του έργου κατά την έναρξη του πακέτου εργασίας. Όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες υπέγραψαν έντυπο συναίνεσης για τη συμμετοχή τους, πριν την έναρξη της έρευνας, ώστε να διασφαλιστεί η ανωνυμία τους. Στις περιπτώσεις των γυναικών και των εκπροσώπων τους πάρθηκαν επιπρόσθετα μέτρα, για να αποφευχθεί η ταυτοποίησή τους· τα έντυπα συναίνεσης περιείχαν μόνο τα αρχικά του ονόματός τους. Στις περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες/-ουσες ήταν διστακτικοί/-ές για την ηχογράφιση της συζήτησης, σημειώσεις κρατήθηκαν από τους/τις ερευνητές/-ριες.

2. Ευρήματα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση

Γυναίκες τρίτων χωρών και θύματα εμπορίας ανθρώπων

Σύμφωνα με την έκθεση του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς (EMA) για την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων για τον Ιανουάριο-Ιούνιο του 2019, οι πιο συχνές μορφές εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα είναι η σεξουαλική εκμετάλλευση, η επαιτεία και η εξαναγκαστική εργασία. Ειδικότερα, για το προαναφερθέν διάστημα καταγράφηκαν και παρουσιάστηκαν στην έκθεση 52 υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, 28 υποθέσεις επαιτείας και 12 υποθέσεις εξαναγκαστικής εργασίας. Επιπρόσθετα, έχουν καταγραφεί τρεις υποθέσεις εξαναγκαστικού γάμου, μία υπόθεση στρατολόγησης σε ένοπλες δυνάμεις και μία υπόθεση εκμετάλλευσης σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Ο EMA έχει καταγράψει 82 θύματα κατά τη διάρκεια της προαναφερθείσας περιόδου, κάποια από τα οποία έχουν βιώσει πολλαπλές μορφές εκμετάλλευσης. Από τον συνολικό αριθμό των θυμάτων, 58 (72,5%) ήταν γυναίκες και κορίτσια· πιο συγκεκριμένα, 39 (47,56%) ήταν γυναίκες και 19 (23,17%) ήταν κορίτσια. 43 από τα θύματα (52,43%) ήταν από χώρες εκτός της ΕΕ· ωστόσο, δεν υπήρχε διαχωρισμός μεταξύ φύλου και χώρας προέλευσης στην έκθεση. Τα περισσότερα θύματα (23 – 28,04%) ήταν 26-35 ετών και 0-12 ετών (22 – 26,82%)· υπήρχαν επίσης 17 (20,73%) ανήλικα θύματα 13-17 ετών, 13 (15,85%) νέοι/-ες 18-25 ετών, πέντε (6%) ενήλικοι ηλικίας 36-45 και δύο άτομα ηλικίας 45-55 και 56-65 ετών.

Στην αναφορά δεν έγινε διαχωρισμός ανάμεσα στο φύλο, τη μορφή της εμπορίας ανθρώπων και τη χώρα προέλευσης. Από τα 82 θύματα εμπορίας ανθρώπων, 43 (52,43%) προέρχονταν από τρίτες χώρες. Ειδικότερα, 12 ήταν από το Καμερούν, επτά ήταν από την Αλβανία, πέντε ήταν από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και πέντε από την Γκάνα. Τέσσερα θύματα ήταν από τη Νιγηρία και ο ίδιος αριθμός ατόμων από το Πακιστάν. Αντίστοιχα, δύο άτομα ήταν από τη Γουινέα, δύο από το Ιράκ και δύο από το Μπαγκλαντές. Συνήθως το επίπεδο εκπαίδευσης των θυμάτων είναι βασικό, καθώς μόνο κάποια από αυτά έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Μίχα, Χ.Χ.), ενώ δεν υπάρχουν δεδομένα για τις κύριες πόλεις κατοικίας τους.

Υπηρεσίες

Ο Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία των Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων (EMA) στην Ελλάδα, που συντονίζεται από το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων και διαχειρίζεται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), συλλέγει όλα τα δεδομένα των υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων, σε συνεργασία με εθνικούς φορείς, ΜΚΟ και σχετικούς οργανισμούς.

Το Γραφείο του Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, ένα δημόσιο όργανο, βρίσκεται σε στενή συνεργασία με εθνικούς και διεθνείς φορείς, καθώς και με τα σχετικά Υπουργεία για την πρόληψη και προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Το Γραφείο

υλοποιεί, επίσης, προγράμματα κατάρτισης και συντάσσει κατευθυντήριες γραμμές που απευθύνονται σε επαγγελματίες πρώτης γραμμής για την αναγνώριση των θυμάτων και οργανώνει καμπάνιες ευαισθητοποίησης, όπως η καμπάνια «Σπάσε την Αλυσίδα - Break the Chain» (Υπουργείο Εξωτερικών, 2017).

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) είναι δημόσιος φορέας που δεν εργάζεται αποκλειστικά με θύματα διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση του ΕΜΑ και για το συντονισμό, οργανώνει καμπάνιες ευαισθητοποίησης, συνεργάζεται με την αστυνομία και διαθέτει κέντρα φιλοξενίας και τη γραμμή υποστήριξης 197.

Οι υπηρεσίες anti-trafficking της Ελληνικής Αστυνομίας είναι υπεύθυνες για την καταγγελία υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων και την προστασία μαρτύρων που έχουν καταγγείλει σχετικές υποθέσεις. Τα κεντρικά γραφεία βρίσκονται στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη και υπάρχουν 12 «ομάδες anti-trafficking», που υποστηρίζουν όλες τις περιοχές. Οι επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτές τις ομάδες λαμβάνουν συνεχή εκπαίδευση στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η Α21 είναι μία ΜΚΟ με 17 γραφεία σε 12 χώρες, που εργάζεται αποκλειστικά για την καταπολέμηση της διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Ασχολείται με την αναγνώριση και την αποκατάσταση των θυμάτων, παρέχει εκπαιδεύσεις σε επαγγελματίες και διοργανώνει καμπάνιες ευαισθητοποίησης για το κοινό. Επιπλέον, διαθέτει κέντρα φιλοξενίας και τη γραμμή πληροφόρησης 1109, παρέχοντας υπηρεσίες σε 186 γλώσσες με τη χρήση υπηρεσιών τηλεδιερμηνείας. Στο πλαίσιο της γραμμής, παρέχονται υπηρεσίες πληροφόρησης, παραπομπής, καταγγελίας, καθώς και πληροφορίες εκπαίδευσης.

Το Κέντρο Γυναικείων Ερευνών και Μελετών ΔΙΟΤΙΜΑ παρέχει νομική και ψυχολογική υποστήριξη σε γυναίκες και παιδιά θύματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας, καθώς και υποστήριξη σε πρόσφυγες θύματα, ώστε να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες. Ο οργανισμός διοργανώνει εκπαιδεύσεις επαγγελματιών για τη διαχείριση υποθέσεων σεξουαλικής και έμφυλης βίας.

Η ΜΚΟ Generation 2.0 εστιάζει στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας και της ετερότητας, την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων. Στο πλαίσιο του οργανισμού, συστάθηκε μία πρωτοβουλία για την παρακολούθηση μιας γνωστής υπόθεσης εμπορίας ανθρώπων για εξαναγκαστική εργασία. Το Manolada Watch στοχεύει να παρακολουθεί τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των εργατών της Μανωλάδας (Ηλεία) και να ευαισθητοποιήσει το κοινό για το ζήτημα.

Η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων είναι δημόσιος φορέας, ο οποίος διαθέτει 27 συμβουλευτικά κέντρα για γυναίκες θύματα βίας που παρέχουν ψυχολογική και νομική υποστήριξη σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Ο οργανισμός διαθέτει, επίσης, 18 κέντρα φιλοξενίας και την Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900, στο πλαίσιο της οποίας ειδικοί παρέχουν άμεση βοήθεια σε έκτακτα και επείγοντα περιστατικά βίας.

Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) παρέχει διάφορες μορφές υποστήριξης σε θύματα εμπορίας ανθρώπων και στοχεύει να διασφαλίσει ότι οι άνθρωποι που βρίσκονται σε ανάγκη διεθνούς προστασίας λαμβάνουν την προστασία που προβλέπεται από το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (Médecins Sans Frontières) Ελλάδας παρέχουν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και περίθαλψη ψυχικής υγείας, λειτουργούν νοσοκομειακές μονάδες και προγράμματα εγχειρήσεων.

Το Χαμόγελο του Παιδιού έχει, μεταξύ άλλων, διαθέτει 10 Σπίτια για παιδιά θύματα κάθε μορφής βίας, συμπεριλαμβανομένων και των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, το κέντρο ημέρας «Το Σπίτι του Παιδιού», ιατρικές υπηρεσίες θεραπευτικής και ψυχολογικής αποκατάστασης και τρεις γραμμές υποστήριξης: την Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056, που λαμβάνει και παραπέμπει καταγγελίες στις σχετικές αρχές και πραγματοποιεί επιτόπιες παρεμβάσεις σε περιπτώσεις παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο, την Ευρωπαϊκή Τηλεφωνική Γραμμή για τα Εξαφανισμένα Παιδιά 116000, που υποστηρίζει επίσης παιδιά που είναι δυνητικά θύματα εμπορίας ανθρώπων και την Ευρωπαϊκή Γραμμή Υποστήριξης Παιδιών 116111, η οποία παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής. Ο οργανισμός εστιάζει στην εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση, καθώς και στην ψυχολογική, ιατρική και υλική υποστήριξη.

Μεταξύ των άλλων δράσεών της, η PRAKSIS παρέχει ιατροφαρμακευτική, ψυχολογική και υλική υποστήριξη, νομική συμβουλευτική και φιλοξενία σε θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και υπηρεσίες διερμηνείας και πολιτισμικής διαμεσολάβησης.

Δεδομένα για την απασχολησιμότητα

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (2020), το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα για τον Φεβρουάριο του 2020 ήταν 16,1%. Οι οικονομικοί τομείς με τα μεγαλύτερα ποσοστά υπαλλήλων στην Ελλάδα για το 2019 είναι το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, οι επισκευές οχημάτων και μοτοσυκλετών, η μεταφορά και αποθήκευση, οι υπηρεσίες παροχής καταλύματος και οι υπηρεσίες εστίασης. Ακολουθούν η δημόσια διοίκηση και άμυνα, η υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, η εκπαίδευση, οι δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα, καθώς και η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2019).

Κάποιες από τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ένταξη στην αγορά εργασίας είναι οι γνώσεις που σχετίζονται με το επάγγελμα, η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα, η ικανότητα μάθησης νέων πραγμάτων, καθώς και οι ικανότητες επικοινωνίας και ομαδικής εργασίας (Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρωπίνου Δυναμικού, 2016).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται ένας κατάλογος με πιθανές επαφές από τον τομέα της επιχειρηματικότητας:

Όνομα	Μορφή οργανισμού	Πληροφορίες επικοινωνίας	Ιστοσελίδα
Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών	Επιμελητήριο	info@acci.gr	https://www.acci.gr/acci/share/d/index.jsp?context=101
Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών	Επιμελητήριο	eea@eea.gr	https://www.eea.gr/about-us/
Σύνδεσμος Ελλήνων Επαγγελματιών Οργανωτών Συνεδρίων	Ένωση	hapco@hapco.gr	www.hapco.gr

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος	Επιμελητήριο	grhotels@otenet.gr	www.grhotels.gr
Γενική Πανελλαδική Ομοσπονδία Επιχειρήσεων Τουρισμού	Ομοσπονδία	info@poet.gr	www.poet.gr
Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων	Ομοσπονδία	info@hhf.gr	www.hhf.gr
Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων	Ένωση	info@sete.gr	www.sete.gr
Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας	Ένωση	info@gsevee.gr	https://www.gsevee.gr/epiko inwnia
Ομοσπονδία Ελληνικών Συνδέσμων Νέων επιχειρηματιών	Ομοσπονδία	info@oesyne.gr	http://oesyne.gr/
Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας	Ομοσπονδία	info@esee.gr	https://esee.gr/epikinonia- esee/
Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας	Ινστιτούτο	info@imegsevee.gr	https://imegsevee.gr/
Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών	Ένωση	info@sev.org.gr	https://en.sev.org.gr/
Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Πειραιώς	Πανεπιστήμιο	gdiasyn@unipi.gr	https://career.unipi.gr/
Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου	Πανεπιστήμιο	rectorate@uop.gr	https://www.uop.gr/en/cont act-us

3. Ευρήματα από τις συνεντεύξεις με τις γυναίκες τρίτων χωρών-θύματα εμπορίας ανθρώπων και τις εκπροσώπους τους

Διεξήχθησαν συνεντεύξεις με τέσσερις γυναίκες τρίτων χωρών, θύματα εμπορίας ανθρώπων, για τη χαρτογράφηση των αναγκών τους. Τρεις από αυτές μένουν στην Ελλάδα τρία χρόνια, ενώ η τελευταία βρίσκεται στη χώρα για 17 έτη.

Λόγω της δυσκολίας προσέγγισης θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, διεξήχθησαν επίσης συνεντεύξεις με εκπροσώπους γυναικών, για τη συλλογή δεδομένων. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται μία λίστα με τις συμμετέχουσες και τις γυναίκες που εκπροσώπησαν.

Επαγγελματίας	2 γυναίκες – βρίσκονται στην Ελλάδα 16 και 2,5 χρόνια αντίστοιχα
Επαγγελματίας	2 γυναίκες – βρίσκονται στην Ελλάδα για περίπου 2 χρόνια
Επαγγελματίας	1 γυναίκα – βρίσκεται στην Ελλάδα για περίπου 10 χρόνια
Επαγγελματίας	20 γυναίκες – βρίσκονται στην Ελλάδα για περίπου 10 χρόνια
Επαγγελματίας	7 γυναίκες – ήρθαν από την Αφρική μετά το 2017
Επαγγελματίας	10 γυναίκες – βρίσκονται στην Ελλάδα 6 μήνες έως 2 χρόνια
Επαγγελματίας	1 γυναίκα – βρίσκεται στην Ελλάδα για περίπου έναν χρόνο
Επαγγελματίας	3 γυναίκες – βρίσκονται στην Ελλάδα 1-3 χρόνια

Δυσκολίες των γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Πολλές από τις γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, αλλά και από εκείνες που εκπροσωπήθηκαν, ανέφεραν ότι μία από τις βασικότερες δυσκολίες τους είναι η γλώσσα. Ειδικότερα, μία από τις γυναίκες ανέφερε ότι δεν γνώριζε γραφή και ανάγνωση, «αλλά», περιέγραψε, «μιλάω λίγο αγγλικά και τώρα που ο άντρας μου είναι στη φυλακή, έχω δυσκολία να επικοινωνήσω με ανθρώπους στην Ελλάδα». Μία άλλη συμμετέχουσα συμφώνησε: «προσπαθώ να μιλάω αγγλικά, αλλά δε μιλούν όλοι». Κάποιες από τις εκπροσώπους συμπλήρωσαν ότι τα γλωσσικά εμπόδια οδηγούν και σε άλλες δυσκολίες, όπως στην εύρεση εργασίας, στην πρόσβαση σε υπηρεσίες, στην κοινωνικοποίηση και σε δυσκολίες σε διάφορες πτυχές της καθημερινότητας. Η εκπρόσωπος των 20 γυναικών διευκρίνισε ότι είναι διστακτικές να απευθυνθούν σε υπηρεσίες, εξαιτίας της έλλειψης ευχέρειας της γλώσσας, καθώς φοβούνται ότι δε θα μπορέσουν να επικοινωνήσουν τις ανάγκες τους.

Η έλλειψη εργασίας αποτελεί μία ακόμη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες. Η γυναίκα που βρίσκεται στην Ελλάδα για 17 χρόνια υποστήριξε ότι παρότι εισήλθε στην αγορά εργασίας, στον τομέα της γεωργίας, λίγο μετά την άφιξή της στη χώρα, πλέον είναι άνεργη και δυσκολεύεται να βρει εργασία, αν και καταλαβαίνει και μιλά ελληνικά. Οι εκπρόσωποι επιβεβαίωσαν ότι η εύρεση εργασίας παραμένει ένα εμπόδιο για τις γυναίκες που εκπροσώπησαν, ειδικά για εκείνες που δεν μιλούν τη γλώσσα.

Μία εκπρόσωπος δύο γυναικών υποστήριξε ότι μία από αυτές κοινωνικοποιήθηκε ευκολότερα, καθώς μένει με το σύζυγό της, αλλά αντιμετώπισε δυσκολίες στην εύρεση εργασίας, παρότι στην αρχή εργαζόταν. Η δεύτερη γυναίκα – θύμα εμπορίας ανθρώπων είχε αρκετές δυσκολίες όσον αφορά τη γλώσσα και την κοινωνικοποίηση, ενώ δυσκολεύεται να βρει εργασία, καθώς δεν έχει εργασθεί στο παρελθόν και δεν γνωρίζει πού πρέπει να ψάξει. Η εκπρόσωπος διευκρίνισε ότι η τελευταία χρειάζεται συνεχή υποστήριξη σε διάφορες πτυχές της καθημερινής ζωής.

Μία από τις συμμετέχουσες που βρίσκεται στην Ελλάδα για περίπου τρία χρόνια επικεντρώθηκε στις δυσκολίες ανατροφής των δύο της παιδιών. Μία από τις εκπροσώπους ανέφερε ότι παρόμοιες δυσκολίες αντιμετωπίζει και η γυναίκα που εκπροσώπησε, εξαιτίας της έλλειψης εργασίας και εισοδήματος. Προσέθεσε ότι δυσκολίες υπάρχουν και στον συνδυασμό της εργασίας και της ανατροφής των παιδιών.

Η δυσκολία πρόσβασης στις δημόσιες και υγειονομικές υπηρεσίες, καθώς και κάλυψης των βασικών αναγκών ήταν κάποια ακόμη εμπόδια που εντοπίστηκαν. Μία επαγγελματίας που εκπροσώπησε τρεις γυναίκες τόνισε ότι το καθεστώς στέγασης των γυναικών παραμένει ασταθές και αβέβαιο. Η εκπρόσωπος 10 γυναικών ανέφερε ότι δεν έχουν πρόσβαση σε βασική υγειονομική περίθαλψη και σε κοινωνικές υπηρεσίες. Μία ακόμη επαγγελματίας υπογράμμισε τη δυσκολία της γυναίκας που εκπροσώπησε να απευθυνθεί σε υπηρεσίες και να αποκτήσει τα αναγκαία έγγραφα, καθώς δεν γνωρίζει τη γλώσσα. Επιπλέον, μία γυναίκα θύμα εμπορίας ανθρώπων ανέφερε ότι οι δημόσιες υπηρεσίες, όπως τα νοσοκομεία και τα σχολεία, δεν έχουν διερμηνείς, γεγονός που καθιστά την επικοινωνία δυσκολότερη. Μία εκπρόσωπος προσέθεσε ότι «μπορεί να χρειαστεί να κλείσουν ραντεβού με κάποιο γιατρό και να έχουν καθυστερήσεις». Η εκπρόσωπος επτά γυναικών σημείωσε ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες σχετικά με τη στέγαση και τις συνθήκες διαβίωσης, καθώς και με τα νομιμοποιητικά έγγραφα· έχουν επίσης ιατρικά προβλήματα.

Μία από τις γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφερε ότι παρότι η ζωή στην Ελλάδα είναι αρκετά καλή σε σχέση με τη χώρα προέλευσής της, αντιμετώπισε εμπόδια ως προς τη γλώσσα, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, ενώ είχε δυσκολίες κατά τη διάρκεια της παραμονής της σε νοσοκομεία. Μία συμμετέχουσα περιέγραψε ότι εξαναγκάστηκε να έρθει στην Ελλάδα, συνοδεύοντας το σύζυγό της, ενώ μία άλλη αναγκάστηκε να αφήσει το σύζυγό της λόγω κακοποιητικής συμπεριφοράς.

Οι γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων χρειάζονται, επίσης, υλική και χρηματική υποστήριξη, ειδικά στις περιπτώσεις που βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους και χρειάζεται να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Ανάγκες και πόροι που χρειάζονται οι γυναίκες τρίτων χωρών-θύματα εμπορίας ανθρώπων για τη βελτίωση της κατάστασής τους

Όσον αφορά τις μορφές υποστήριξης και τους πόρους που χρειάζονται για να βελτιώσουν την κατάστασή τους, οι περισσότερες γυναίκες τρίτων χωρών – θύματα εμπορίας ανθρώπων και οι εκπρόσωποι ανέφεραν την βοήθεια εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και την παροχή πληροφοριών για τα μέρη και τους τρόπους αναζήτησης εργασίας. Η γυναίκα που διαμένει στην Ελλάδα τον περισσότερο καιρό ανέφερε ότι χρειάζεται υποστήριξη μόνο όσον αφορά την εύρεση εργασίας. Μία εκπρόσωπος πρόσθεσε ότι οι γυναίκες που εκπροσώπησε έχουν αναφέρει την ανάγκη αναγνώρισης των πτυχίων/πιστοποιητικών που έχουν αποκτήσει.

Επιπρόσθετα, οι γυναίκες χρειάζονται ψυχολογική και ιατρική υποστήριξη, εκπαιδευτικές δομές, επαγγελματική καθοδήγηση και προγράμματα κατάρτισης, ώστε να έχουν επίσημα έγγραφα που θα τις βοηθήσουν να βρουν εργασία. Χρειάζονται, ακόμη, παρακολούθηση και αξιολόγηση από ειδικούς σε όλη τη διαδικασία της ενσωμάτωσής τους· οι ομάδες υποστήριξης συνομηλίκων θα ήταν επίσης επικοδομητικές, για την αποφυγή της επαναθυματοποίησής τους. Η εκπρόσωπος των 20 γυναικών τόνισε ότι η ψυχολογική υποστήριξη είναι απαραίτητη για την ομαλότερη ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία. Οι καλύτερες συνθήκες διαμονής και εργασίας είναι, επίσης, υψίστης σημασίας.

Πολλές γυναίκες και εκπρόσωποι τόνισαν, επίσης, την ανάγκη υλικής και οικονομικής υποστήριξης. Τόσο για τις ίδιες τις γυναίκες, όσο και για τα παιδιά τους, έως ότου εκείνες γίνουν ανεξάρτητες. Μία συμμετέχουσα διευκρίνισε ότι τέτοια υποστήριξη είναι απαραίτητη για να «ψωνίσει για τα παιδιά [της]». Μία εκπρόσωπος έδωσε το παράδειγμα των αιτούντων άσυλο, που αφού λάβουν την απόφαση δεν δικαιούνται πλέον οικονομική υποστήριξη, ενώ τα διαθέσιμα επιδόματα φαίνεται να είναι ανεπαρκή. Πολλές εκπρόσωποι υποστήριξαν ότι χρειάζεται παροχή ολιστικών υπηρεσιών και όχι μερική παροχή από διαφορετικούς οργανισμούς.

Οι γυναίκες με παιδιά επισήμαναν ότι χρειάζονται υποστήριξη για τη φροντίδα των παιδιών, και συγκεκριμένα ένα μέρος φύλαξης όσο εκείνες θα είναι στην εργασία τους ή στα μαθήματα ελληνικών. Η εκπρόσωπος των επτά γυναικών υπογράμμισε ότι τέτοιου είδους υποστήριξη είναι απαραίτητη ώστε να μπορούν να εργασθούν.

Γνώση των γυναικών για δικαιώματα και υπηρεσίες

Γενικά, οι γυναίκες φάνηκαν να έχουν βασικές γνώσεις όσον αφορά τα δικαιώματά τους, καθώς έχουν λάβει πληροφορίες από οργανισμούς, την αστυνομία και την Υπηρεσία Ασύλου. Αναλυτικότερα, μία από τις γυναίκες θύματα δήλωσε ότι γνωρίζει τα δικαιώματά της σχετικά με την υγεία και την εργασία, μέσα από πληροφορίες που έλαβε από οργανισμούς που της παρείχαν υποστήριξη μετά την άφιξή της. Μία συμμετέχουσα τόνισε ότι τα δικαιώματά της περιλαμβάνουν ότι «τα παιδιά μου πάνε σχολείο», δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και εργασία. Δήλωσε ότι έλαβε γνώση για τα προαναφερθέντα δικαιώματα από τον οργανισμό που της παρέχει στέγη και από άλλους/-ες πρόσφυγες/-ισσες με τους/τις οποίους/ες έρχεται σε επικοινωνία. Μία από της εκπροσωπούμενες γυναίκες είχε μάθει τα δικαιώματά της από την αστυνομία, η οποία είναι συνήθως η πρώτη επαφή των γυναικών και, συνεπώς, τους παρέχει σχετικές πληροφορίες· τέτοιες πληροφορίες παρέχονται και από τα έντυπα συναίνεσης του EMA, που δίνονται στα θύματα εμπορίας ανθρώπων και περιλαμβάνουν πληροφορίες για το φαινόμενο και τα δικαιώματα των

θυμάτων. Υπάρχουν, επίσης, διαδικτυακές πλατφόρμες, όπως αυτή του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) που παρέχουν σχετική πληροφόρηση. Η εκπρόσωπος των επτά γυναικών επιβεβαίωσε ότι οι γυναίκες έμαθαν για τα δικαιώματά τους από ΜΚΟ, ενώ γνωρίζουν οργανισμούς που παρέχουν υποστήριξη σε διάφορα ζητήματα της καθημερινής τους ζωής.

Από την άλλη πλευρά, μία άλλη γυναίκα θύμα εμπορίας ανθρώπων φάνηκε να έχει περιορισμένη γνώση των δικαιωμάτων της, καθώς τα έμαθε στην πράξη. Γνωρίζει ότι μπορεί να υποβάλλει αίτηση διαζυγίου, καθώς και ότι μπορεί να εργασθεί, αλλά δεν ανέφερε τον τρόπο που έλαβε αυτές τις πληροφορίες. Η εκπρόσωπος των 10 γυναικών δήλωσε ότι γνωρίζουν μερικώς τα δικαιώματά τους, γνώση που έλαβαν από ΜΚΟ.

Οι γυναίκες φάνηκαν να είναι σχετικά εξοικειωμένες με οργανισμούς που μπορούν να απευθυνθούν. Μία γυναίκα ανέφερε την ARSIS, την Ύπατη Αρμοστεία και «τους γιατρούς». Οι υπηρεσίες αυτές της παρέχουν φαγητό και είδη ένδυσης. Ανέφερε ότι έχει επισκεφτεί το SolidarityNow, την ARSIS και τους Γιατρούς του Κόσμου, ενώ θα ήθελε να απευθυνθεί στην Ύπατη Αρμοστεία, αλλά δεν γνωρίζει τη διεύθυνση. Μια άλλη ανέφερε ότι θα ήθελε να επισκεφτεί την Ύπατη Αρμοστεία, «αλλά όλοι λένε ότι αυτό δεν είναι δυνατό». Μία από τις γυναίκες επισκέφθηκε ορισμένους οργανισμούς για ιατρικούς λόγους και ανέφερε ότι οι υπηρεσίες που της προσφέρθηκαν ήταν ικανοποιητικές. Αναφέρθηκε σε ΜΚΟ όπως η ARSIS και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα. Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) ήταν ένας άλλος οργανισμός στον οποίο απευθύνθηκε μια γυναίκα, για θέματα που σχετίζονται με το άσυλο. Οι γυναίκες ανέφεραν στις εκπροσώπους τους ότι θα ήθελαν οι διαδικασίες να μην είναι τόσο πολύπλοκες και χρονοβόρες, καθώς μερικές φορές η γραφειοκρατία μπορεί να είναι μια μεγάλη δυσκολία.

Όσον αφορά δημόσιους οργανισμούς και φορείς, μία γυναίκα υποστήριξε ότι έχει λάβει υπηρεσίες υγείας και απασχόλησης από δημόσιους οργανισμούς, αλλά δεν γνώριζε τα ονόματά τους, καθώς ζούσε σε μια μικρή πόλη. Παρ' όλα αυτά, έχει απευθυνθεί σε έναν οργανισμό που της παρέχει υποστήριξη αναφορικά με την ένταξή της στην αγορά εργασίας. Μία από τις γυναίκες που εκπροσωπήθηκαν απευθύνθηκε στον ΟΑΕΔ, τον εθνικό οργανισμό που είναι υπεύθυνος, μεταξύ άλλων, για την υποστήριξη στην εύρεση εργασίας, τις πολιτικές για την αγορά εργασίας, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες απασχόλησης, την επαγγελματική κατάσταση και προγράμματα απασχολησιμότητας, για να λάβει υποστήριξη στην εύρεση εργασίας. Ωστόσο, το αίτημά της δεν ικανοποιήθηκε, καθώς δεν έλαβε καμία κλήση. Μία άλλη συμμετέχουσα απευθύνθηκε στην υπηρεσία ασύλου και στην εφορία για να ετοιμάσει τα χαρτιά της. Μία γυναίκα επισκέφθηκε υπηρεσίες ασύλου, καθώς και νοσοκομεία και άλλες βασικές υπηρεσίες. Μία επαγγελματίας που εκπροσώπησε δύο γυναίκες περιέγραψε ότι η μία από αυτές έχει απευθυνθεί στις δημόσιες αρχές μόνη της και έμεινε ικανοποιημένη από τις υπηρεσίες, ενώ η άλλη χρειάζεται υποστήριξη για να αντιμετωπίσει τέτοιες υπηρεσίες, αλλά παρέμεινε ικανοποιημένη με τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Μία από τις γυναίκες που βρίσκεται στην Ελλάδα εδώ και τρία χρόνια φάνηκε να είναι ικανοποιημένη με τους οργανισμούς που έχει επισκεφτεί και τις υπηρεσίες που της παρείχαν. Διευκρίνισε ότι την υποστήριξαν αναφορικά με τη διαμονή και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Ανέφερε επίσης ότι ένας από τους οργανισμούς «έγραψε τρία από τα παιδιά μου στο σχολείο. Είπαν ότι είναι υποχρεωτικό και αν δεν πηγαίνουν στο σχολείο θα έχω προβλήματα με την αστυνομία». Μερικές από τις οργανώσεις που ανέφερε ήταν οι Γιατροί του Κόσμου και η Ύπατη Αρμοστεία που της παρείχαν στέγαση. Έχει επισκεφθεί οργανισμούς για υλική υποστήριξη (ρούχα και φαγητό), μαζί με άλλους ανθρώπους που ζουν στη γειτονιά της.

Ανάγκες των γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

Σχετικά με την ομαλότερη ένταξη των γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στην αγορά εργασίας, ανέφεραν ότι χρειάζονται καθοδήγηση για τα μέρη που μπορούν να ψάξουν εργασία και λάβουν πληροφορίες για τα έγγραφα που χρειάζεται να έχουν. Θα χρειαζόταν επίσης υποστήριξη με τη γλώσσα, καθώς δεν καταλαβαίνουν ποια έγγραφα είναι απαραίτητα. Μία από αυτές δήλωσε χαρακτηριστικά: «Πήγα να ανοίξω έναν τραπεζικό λογαριασμό μόνη μου και μου ζήτησαν να υπογράψω έγγραφα χωρίς να μου εξηγήσουν τι ήταν. Φοβάμαι γιατί δεν ξέρω τι ήταν γραμμένο σε αυτά». Οι μέντορες είναι επίσης σημαντικοί/-ές, επειδή οι γυναίκες μπορεί να αισθάνονται ευάλωτες και μόνες, καθώς ζουν σε διαφορετική χώρα, υπό διαφορετικές συνθήκες· οι ψυχολόγοι και οι κοινωνικοί λειτουργοί θα ήταν ιδανικοί για να παρέχουν τέτοια καθοδήγηση.

Ήταν κοινώς αποδεκτό ότι οι γυναίκες πρέπει να κάνουν μαθήματα ελληνικών, ώστε να βελτιώσουν την επικοινωνία τους, καθώς δήλωσαν ότι φαίνεται δύσκολο να τις εμπιστευτούν οι εργοδότες/-ριες εάν δεν μιλούν ελληνικά, ενώ μπορεί να δημιουργηθεί πρόβλημα στη συνεργασία τους με συναδέλφους. Μία εκπρόσωπος ανέλυσε ότι τα μαθήματα ελληνικών θα μπορούσαν να γίνονται με βιωματική εκπαίδευση. Μία άλλη εκπρόσωπος υπογράμμισε ότι οι γυναίκες θα έπρεπε να ενταχθούν σταδιακά στην αγορά εργασίας, μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων.

Συμπλήρωσαν ότι χρειάζονται την κατανόηση και την υποστήριξη των εργοδοτών, λόγω των ποικίλων εμποδίων που αντιμετωπίζουν. Μία από τις γυναίκες ανέφερε τις μορφές διακρίσεων και φόβου που εκφράζουν οι εργοδότες/-ριες και οι υπόλοιποι άνθρωποι που συναναστρέφονται ως μία άλλη δυσκολία που πρέπει να ξεπεράσει. Μία εκπρόσωπος δύο γυναικών πρότεινε ότι «πρέπει να βρούμε περισσότερους εργοδότες που θα ήταν πρόθυμοι να προσλάβουν μετανάστες και πρόσφυγες».

Δεν νιώθουν ότι οι γνώσεις τους είναι επαρκείς για να ενσωματωθούν στην αγορά εργασίας. Μία από τις γυναίκες υποστήριξε ότι ένα πτυχίο θα ήταν χρήσιμο, όπως επίσης και οι επικοινωνιακές δεξιότητες. Μία άλλη έδωσε το παράδειγμα ότι όταν έφτασε «οι άντρες μου έδιναν το χέρι τους για να με χαιρετήσουν – αυτό δε συμβαίνει στη χώρα μου. Δεν τα ξέρω αυτά τα πράγματα και δε θέλω να μοιάζω περίεργη». Η γυναίκα που βρίσκεται στην Ελλάδα τα περισσότερα χρόνια πρόσθεσε ότι μιλάει τέσσερις γλώσσες και θα ήταν «ωραίο να δουλέψω κάπου που χρειάζονται αυτές οι γλώσσες». Μία από τις συμμετέχουσες που ένιωθε ότι οι γνώσεις της είναι ανεπαρκείς υποστήριξε ότι θα ήθελε να βρει μια δουλειά, που δεν προαπαιτεί την κατοχή πτυχίων. Κάποιες ένιωθαν ότι οι δεξιότητές τους είναι περιορισμένες, καθώς είπαν «γνωρίζω μόνο να μαγειρεύω και να ράβω». Οι μισές συμφώνησαν ότι ένα σχετικό πτυχίο που να επιβεβαιώνει τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους είναι απαραίτητο. Μία από αυτές πρόσθεσε ότι οι τεχνολογικές δεξιότητες είναι εξίσου σημαντικές.

Οι γυναίκες δεν αναφέρθηκαν σε συγκεκριμένες δεξιότητες που χρειάζεται να αποκτήσουν, εκτός από τα γλωσσικά μαθήματα, καθώς κάθε νέα δεξιότητα που θα αναπτύξουν θα είναι ωφέλιμη για εκείνες. Μία από τις γυναίκες εξέφρασε την αυτοπεποίθησή της σχετικά με την επάρκεια δεξιοτήτων που έχει ήδη αναπτύξει και μπορούν να συμβάλλουν στην ένταξή της στην αγορά εργασίας. Οι γυναίκες υποστήριξαν ότι χρειάζονται περισσότερες ευκαιρίες απασχολησιμότητας, καθώς και την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Η εκπαίδευση και τα σχετικά προγράμματα μπορούν να συμβάλλουν στην αυτοπεποίθηση των γυναικών σχετικά με τις δεξιότητες και τη γνώση τους. Ωστόσο, οι γυναίκες θα χρειάζονταν οικονομική στήριξη για να παρακολουθήσουν τέτοιες προγράμματα. Αναφορικά με τις δεξιότητες που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην ομαλότερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας, μία εκπρόσωπος δήλωσε ότι οι γυναίκες δεν έχουν κάνει λόγο για συγκεκριμένες δεξιότητες. Παρ' όλα αυτά, χρειάζονται γλωσσικές ικανότητες. Οι γυναίκες έχουν δηλώσει ότι ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν τέτοια σεμινάρια. Μία εκπρόσωπος δήλωσε ότι η γυναίκα που εκπροσώπησε χρειάζεται να παρακολουθήσει μαθήματα ελληνικών και αγγλικών, αλλά και ένα πιστοποιητικό που να αποδεικνύει τη νεοαποκτηθείσα γνώση. Η εκπαίδευση σε ειδικές δεξιότητες και η εθελοντική εργασία ή η πρακτική άσκηση είναι χρήσιμες για την ομαλότερη ένταξη των γυναικών. Η διαχείριση συγκρούσεων είναι μία ακόμη δεξιότητα που θεωρήθηκε ότι θα ήταν ωφέλιμη.

Μία εκπρόσωπος ξεκαθάρισε ότι οι εκπαιδευτές θα πρέπει να εστιάζουν στις δεξιότητες που σχετίζονται με τις υπάρχουσες ελεύθερες θέσεις εργασίας. Μία άλλη επαγγελματίας που εκπροσώπησε δύο γυναίκες ανέφερε ότι έχουν εκφράσει ότι η ύπαρξη μιας διαδικτυακής πλατφόρμας σε διαφορετικές γλώσσες, όπως αγγλικά, ελληνικά, γαλλικά και ρωσικά, όπου οι γυναίκες θα μπορούν να αναζητούν θέσεις εργασίας, θα ήταν χρήσιμη, ώστε να είναι πιο ανεξάρτητες. Θα έπρεπε, επίσης, να υπάρχουν περισσότερες διαθέσιμες εκπαιδευσεις, ώστε να αποκτήσουν ειδικές γνώσεις.

Όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας, οι γυναίκες φάνηκαν να μην έχουν πολλές απαιτήσεις. Μία συμμετέχουσα τόνισε ότι θα χρειαζόταν μια δουλειά που θα της επέτρεπε να μείνει στο σπίτι σε περίπτωση που αρρώσταιναν τα παιδιά της. Μία άλλη συμπλήρωσε ότι το ευέλικτο ωράριο είναι απαραίτητο όταν έχεις παιδιά. Οι γυναίκες χρειάζονται, επίσης, «σεβασμό, όσον αφορά το ωράριο εργασίας, τη συμπεριφορά των εργοδοτών και τους τρόπους εργασίας».

Ωστόσο, μία γυναίκα που βρίσκεται στην Ελλάδα για 16 χρόνια, έχει παρακολουθήσει εκπαίδευση και έχει πάρει πιστοποίηση ως barista, ενώ αναμένεται να λάβει πιστοποιητικό τουριστικών υπηρεσιών, με την υποστήριξη ενός οργανισμού, οπότε θα ήταν ιδανικό για εκείνη να εργασθεί σε κάποιον από τους προαναφερθέντες τομείς.

Τρεις από τις γυναίκες δήλωσαν ότι δεν ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν σε επόμενα στάδια του έργου, ενώ μία δεν ήταν σίγουρη. Μία εκπρόσωπος ανέφερε ότι οι δύο γυναίκες που εκπροσώπησε θα ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν σε επόμενα στάδια του έργου, προσδοκώντας να βρουν εργασία. Μία άλλη εκπρόσωπος δύο γυναικών ανέφερε ότι θα ήταν πρόθυμες να συμμετάσχουν.

4. Ευρήματα από το εργαστήριο με τους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών

Πραγματοποιήθηκε ένα εργαστήριο (workshop) με πέντε επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών (ψυχολόγος, κοινωνιολόγος, τρεις κοινωνικοί λειτουργοί) και μία επιπλέον συνέντευξη-όλες ήταν γυναίκες. Μία εργάζεται σε ΜΚΟ που ειδικεύεται σε προγράμματα παρέμβασης, τα οποία απευθύνονται σε ενήλικα θύματα εμπορίας ανθρώπων, ενώ διαθέτει τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης για την παροχή πληροφοριών και καταγγελία περιστατικών, καθώς και υπηρεσίες φιλοξενίας, ψυχολογικής και νομικής υποστήριξης και νομικής εκπροσώπησης. Η δεύτερη εργάζεται σε έναν δημόσιο φορέα, που διαθέτει κέντρα φιλοξενίας σε κακοποιημένες γυναίκες και είναι μέρος ενός δικτύου που διαθέτει αντίστοιχα κέντρα σε όλες τις περιοχές της χώρας. Μία άλλη συμμετέχουσα εργάζεται στο Κέντρο Κοινότητας ενός Δήμου, που είναι υπεύθυνο για την παροχή οικονομικής βοήθειας, ενώ έχει προηγούμενη εμπειρία εργασίας με ευάλωτες ομάδες, μέσα από την εργασία της σε διάφορους οργανισμούς και στην αστυνομία. Παρόμοια, μία από τις πέντε επαγγελματίες εργάζεται σε δομή φιλοξενίας ανηλίκων θυμάτων βίας και έχει προηγούμενη εμπειρία, στο πλαίσιο της εργασίας της σε δημόσιο φορέα που παρέχει στέγαση. Τέλος, μία από τις κοινωνικές λειτουργούς εργάζεται σε μία ΜΚΟ που διαθέτει κέντρα φιλοξενίας σε μετανάστες/-ριες, πρόσφυγες και αιτούντες/-ούσες άσυλο και μια άλλη συμμετέχουσα εργάζεται σε οργανισμό που παρέχει ψυχολογική υποστήριξη, στέγαση και κάλυψη των βασικών αναγκών.

Δικαιώματα των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο

Όπως ανέφερε μία επαγγελματίας, η οποία εργάζεται σε έναν οργανισμό που ειδικεύεται στην εμπορία ανθρώπων, γενικά η ελληνική νομοθεσία ακολουθεί τις ευρωπαϊκές διατάξεις σχετικά με την προστασία των θυμάτων. Πιο συγκεκριμένα, τα θύματα δικαιούνται να λάβουν υποστήριξη από το κράτος ή από ΜΚΟ, όσον αφορά τη στέγαση, την ψυχοκοινωνική υποστήριξη, την διερμηνεία και τη νομική εκπροσώπηση στο δικαστήριο, ενώ όταν έχουν λάβει άδεια παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ή επικουρική προστασία έχουν δικαίωμα στην εργασία, με την υποστήριξη ενός σχετικού οργανισμού. Μία συμμετέχουσα αναφέρθηκε στην επιπρόσθετη υποστήριξη που προβλέπεται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης για άτομα που έχουν πέσει θύματα σε άλλες χώρες. Παρ' όλα αυτά, η πρακτική εφαρμογή τέτοιων διατάξεων φαίνεται να είναι δύσκολη. Μία από τις επαγγελματίες εξέφρασε την ανησυχία της για τις δυσκολίες στην παροχή πληροφοριών στα θύματα.

Αναφέρθηκε, επίσης, ότι τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων είναι παρόμοια με αυτά των υπόλοιπων ευάλωτων ομάδων. Ωστόσο, υπογραμμίστηκε ότι, καθώς η διακίνηση και εμπορία ανθρώπων αποτελεί ένα διεθνές έγκλημα, οι διαδικασίες διαφέρουν και θα έπρεπε να παρέχεται επαρκής προστασία στα θύματα, ώστε να προχωρήσουν σε καταγγελία και να αναγνωρισθούν από την αστυνομία και την εισαγγελία. Μία άλλη επαγγελματίας, ωστόσο, τόνισε ότι κάποια από τα θύματα δεν είναι διατεθειμένα να συνεργαστούν με τις αρχές, όμως μπορούν, επίσης, να αναγνωρισθούν από την εισαγγελία. Παρ' όλα αυτά, μία επαγγελματίας που εργάζεται σε δημόσιο

φορέα ξεκαθάρισε ότι αυτά τα θύματα αναγνωρίζονται και αντιμετωπίζονται ως υποθέσεις σεξουαλικής και έμφυλης βίας από κάποιους οργανισμούς.

Επιρροή των πολιτισμικών στοιχείων στο φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων

Η διαφορετική γλώσσα, σε συνδυασμό με την έλλειψη υπηρεσιών διερμηνείας στις διαθέσιμες υπηρεσίες/οργανισμούς – παρότι τις δικαιούνται τα θύματα– θεωρήθηκαν εμπόδια που επηρεάζουν την εργασία των επαγγελματιών.

Κάποιες από τις συμμετέχουσες επιβεβαίωσαν την επιρροή του «juju», ως πρακτική και πολιτισμικό στοιχείο, στο φαινόμενο, ειδικά στην Αφρική, ενώ άλλες παρόμοιες πρακτικές είναι γνωστές στις αραβικές χώρες. Πολύ συχνά, οι απειλές που σχηματίζονται στο πλαίσιο τέτοιων πρακτικών απευθύνονται στις οικογένειες των γυναικών. Η ψυχολόγος που εργάζεται σε έναν οργανισμό που υποστηρίζει θύματα εμπορίας ανθρώπων επιβεβαίωσε ότι στοιχεία μαγείας και θρησκείας συναντώνται πολύ συχνά στις γυναίκες που έρχονται από την Αφρική. Πρόσθεσε ότι κάποιες φορές οι γυναίκες ενδέχεται να γνωρίζουν ότι έρχονται στην Ελλάδα για πορνεία και παρ' όλα αυτά να μην θεωρούν τον εαυτό τους θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Τέτοια πολιτισμικά στοιχεία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με οικονομικά στοιχεία, δηλαδή με την οικονομική κατάσταση της γυναίκας και τη θέση της στην κοινωνία· σε ορισμένες περιπτώσεις η γυναίκα «δεν αναγνωρίζεται/αντιμετωπίζεται ως άνθρωπος». Σύμφωνα με μία από τις συμμετέχουσες, τέτοιοι παράγοντες ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο και στην έλλειψη καταγγελιών, καθώς οι γυναίκες μπορεί να αποθαρρύνονται λόγω των θρησκευτικών πτυχών των προαναφερθεισών πρακτικών. Μία άλλη επαγγελματίας διαφώνησε, αναφέροντας ότι οι γυναίκες δεν αποθαρρύνονται, αλλά έχουν διαφορετική άποψη και οι επαγγελματίες θα πρέπει να είναι προσεκτικοί/-ές όταν αντιμετωπίζουν αυτά τα ζητήματα.

Μία από τις συμμετέχουσες αναφέρθηκε στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κοινότητας των Ρομά. Ειδικότερα, τόνισε ότι μέλη της οικογένειας μπορεί να διακινούν συγγενείς τους. Για παράδειγμα, ένας πατέρας ή ένας θείος μπορεί να διακινεί ένα παιδί και να το εξαναγκάζει σε παιτεία. Συμπλήρωσε ότι είναι συχνό για τους παραπάνω να έρχονται στην Ελλάδα από τη Βουλγαρία. Υποθέσεις διακίνησης και εμπορίας ανηλίκων μπορούν να εντοπισθούν στην Ανατολική Ευρώπη «προκειμένου η υπόλοιπη οικογένεια να έχει εισόδημα». Αναφέρθηκε ότι άτομα από την Ανατολική Ευρώπη παρουσιάζουν έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις αρχές, λόγω των υψηλών επιπέδων διαφθοράς στις χώρες τους· αυτό συνήθως οδηγεί στην αποφυγή αναφοράς/καταγγελίας στις ελληνικές αρχές. Αξίζει να σημειωθεί ότι φαίνεται να είναι κοινή πρακτική για τα θύματα που έρχονται από τις προαναφερθείσες χώρες να αποπλανώνται από ερωτικούς συντρόφους, φίλους και γνωστούς. Οι γυναίκες που έρχονται από τη Μέση Ανατολή παρουσιάζουν υψηλά επίπεδα ντροπής και αποφεύγουν να καταγγέλλουν την θυματοποίησή τους, ώστε να μην γνωρίζουν οι σύντροφοι και η οικογένειά τους για την κατάσταση.

Το φύλο τους, ως πολιτισμικό στοιχείο, είναι ένας ακόμη παράγοντας, καθώς οι γυναίκες βρίσκονται σε μία ευάλωτη θέση που αυξάνει τον κίνδυνο θυματοποίησης. Αναφέρθηκε ότι αρκετές φορές οι γυναίκες δεν αναγνωρίζουν τους εαυτούς τους ως θύματα, καθώς μπορεί να πιστεύουν ότι έδωσαν τη συναίνεσή τους.

Δυσκολίες προσέγγισης των θυμάτων

Μία από τις συμμετέχουσες υπογράμμισε τη δυσκολία των γυναικών να εμπιστευθούν τους/τις επαγγελματίες, «καθώς στα μάτια τους είμαστε κρατικοί λειτουργοί». Μία άλλη συμμετέχουσα μίλησε για την έλλειψη εμπιστοσύνης και τη δυσπιστία προς τις αρχές και τους επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών, εξαιτίας των βιωμάτων των γυναικών. Ωστόσο, αυτό αλλάζει με τον καιρό, καθώς χτίζεται μια σχέση εμπιστοσύνης.

Μία από τις επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών αναφέρθηκε στη δυσκολία προσέγγισης των γυναικών-θυμάτων που δεν φιλοξενούνται σε κάποια δομή, ενώ μία άλλη συμπλήρωσε ότι αντιμετωπίζει δυσκολίες στην αναγνώριση των γυναικών, καθώς αρκετά θύματα δεν είναι διατεθειμένα να προσεγγίσουν τους/τις ειδικούς, ενώ οι τελευταίοι/-ες δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι/-ες. Τα γλωσσικά εμπόδια αποτελούν μία ακόμη δυσκολία που εντοπίστηκε, ειδικά στις περιπτώσεις που δεν παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας. Μία άλλη δυσκολία προσέγγισης είναι το πολιτισμικό υπόβαθρο και πλαίσιο, το οποίο μπορεί να είναι δύσκολο να κατανοηθεί από τους/τις επαγγελματίες, ειδικά όταν δεν έχουν λάβει ειδική εκπαίδευση.

Μία επαγγελματίας ανέφερε τις ελλείψεις πληροφορίες και τον μικρό αριθμό εκπαιδεύσεων για τη διαχείριση υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων, ειδικά σε περιοχές εκτός της Αθήνας· ανέφεραν χαρακτηριστικά «δεν ξέρω τι συμβαίνει αφού κάνω μια παραπομπή (πιθανών) θυμάτων [εμπορίας ανθρώπων] σε οργανισμούς». Μία συμμετέχουσα προσέθεσε «δεν γνωρίζω αν υπάρχουν δράσεις ολιστικής προσέγγισης στην Ελλάδα».

Αναγνωρισμένοι κίνδυνοι κατά την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών

Λογιστικά ζητήματα, όπως η χρηματοδότηση των διαθέσιμων κέντρων φιλοξενίας, αποτελούν μερικές φορές εμπόδιο στην παροχή επαρκούς υποστήριξης. Για παράδειγμα, η λειτουργία των βραχυπρόθεσμων Δομών Φιλοξενίας εξαρτάται από τη χρηματοδότηση που θα λάβουν. Επισημάνθηκε ότι οι υπηρεσίες θα έπρεπε να είναι διαθέσιμες σε όλες τις περιοχές της χώρας, ενώ χρειάζονται πιο ολιστικές προσεγγίσεις. Οι επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί/-ές όταν χειρίζονται υποθέσεις, ώστε να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση των γυναικών. Η καταγραφή και η επανεξέταση (follow-up) των υποθέσεων αποτελεί ένα ακόμη εμπόδιο για τους/τις επαγγελματίες. Μία άλλη συμμετέχουσα ξεκαθάρισε ότι οι κίνδυνοι κατά την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε γυναίκες τρίτων χωρών, θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, είναι οι ίδιοι με αυτούς που ισχύουν για τις υπόλοιπες ευάλωτες ομάδες.

Η παροχή πληροφοριών και η κατανόηση της κατάστασης δεν μπορούν να καλυφθούν μόνο από ατομική συμβουλευτική. Οι εκπαιδεύσεις είναι υψίστης σημασίας, αλλά πρέπει να προσαρμόζονται στις ανάγκες των γυναικών.

Μία άλλη συμμετέχουσα αναφέρθηκε στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει όσον αφορά τη συμβολή της στην ενσωμάτωση των γυναικών. Παρότι παρέχονται σχετικές υπηρεσίες, οι γυναίκες χρειάζεται να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να είναι ανεξάρτητες. Συμπλήρωσε ότι ένα δίκτυο ασφαλείας στην καθημερινή τους ζωή θα ήταν ωφέλιμο.

Μία από τις συμμετέχουσες που εργάζεται σε οργανισμό που ειδικεύεται στο φαινόμενο ανέφερε ότι θεωρητικά ο κίνδυνος να προσεγγισθούν τα θύματα από τους διακινητές και σχετικές

οργανώσεις παραμονεύει ακόμη, αλλά δεν έχουν αντιμετωπίσει τέτοια κατάσταση πολλές φορές. Ο οργανισμός τους εστιάζει στην εμπιστευτικότητα και την ανωνυμία, καθώς μόνο τα θύματα γνωρίζουν την τοποθεσία των γραφείων και των κέντρων φιλοξενίας του οργανισμού. Μέτρα προφύλαξης λαμβάνονται στις περιπτώσεις που τα θύματα πρόκειται να καταθέσουν στο δικαστήριο, καθώς οι διακινητές ενημερώνονται επίσης για τις ημερομηνίες. Μία άλλη επαγγελματίας τόνισε ότι στις περιπτώσεις που η ταυτότητα και το μέρος διαμονής του θύματος αποκαλύπτονται στον διακινητή, κινδυνεύουν και οι επαγγελματίες.

Μία συμμετέχουσα που εργάζεται σε έναν οργανισμό που είναι ανοιχτός στο κοινό, εξέφρασε τον προβληματισμό της σχετικά με τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει στην περίπτωση που κάποιο θύμα επισκεφθεί τον οργανισμό της, ειδικά εάν συνοδεύεται από τον διακινητή. Μία επαγγελματίας ανέφερε ότι οι συνάδελφοί της μπορεί να φοβούνται ή να είναι διστακτικοί/-ές να διαχειριστούν σχετικές υποθέσεις, λόγω των υπάρχοντων κινδύνων και της έλλειψης προστασίας για τους/τις επαγγελματίες.

Οι επαγγελματίες υποστήριξαν ότι οι οργανισμοί θα πρέπει να εστιάζουν στην παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών, ώστε αυτές να είναι επαρκείς. Η συστηματική και η ολιστική υποστήριξη είναι απαραίτητες για την ενσωμάτωση και την ανεξαρτησία των γυναικών. Μία άλλη επαγγελματίας διαφώνησε, δηλώνοντας ότι κάθε οργανισμός πρώτης γραμμής θα έπρεπε να μπορεί να παρέχει υποστήριξη σε αυτές τις γυναίκες, διότι, παρότι η διακίνηση και η εμπορία ανθρώπων μπορεί να είναι ένα πολύπλοκο φαινόμενο, δεν είναι τόσο περίπλοκο ώστε οι οργανισμοί να μην μπορούν να κάνουν παραπομπές στον EMA. Τόνισε ότι κάτι τέτοιο είναι υψίστης σημασίας, καθώς τα θύματα δεν θα απευθυνθούν σε οργανισμούς με το συγκεκριμένο αίτημα. Συνεπώς, οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής θα έπρεπε να μπορούν να αναγνωρίζουν τα θύματα και να παραπέμπουν τις υποθέσεις. Έδωσε το παράδειγμα οργανισμών και αρχών, ειδικά αυτών που βρίσκονται εκτός της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, που δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τέτοιες υποθέσεις.

Νομοθετικά κενά που επηρεάζουν την ποιότητα της εργασίας

Σχετικά με την ύπαρξη κενών στη νομοθεσία, μία συμμετέχουσα ξεκαθάρισε «ακόμη και αν δεν υπάρχουν κενά στη νομοθεσία, η πραγματικότητα μπορεί να είναι διαφορετική». Για παράδειγμα, μπορεί η πολιτισμική διαμεσολάβηση, η στέγαση, η υλική και η νομική υποστήριξη να προστατεύονται από το νόμο, αλλά δεν παρέχονται πάντα. Όπως αναφέρθηκε, αυτό επηρεάζει την ποιότητα της εργασίας των επαγγελματιών, καθώς δεν έχουν πάντα τη δυνατότητα να κάνουν παραπομπές θυμάτων σε οργανισμούς. Μία συμμετέχουσα τόνισε ότι αυτή η ανεπάρκεια οδηγεί και στην προσωπική ματαίωση των επαγγελματιών.

Η επαγγελματίας που εργάζεται στον οργανισμό που ειδικεύεται σε περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων υποστήριξε ότι δεν υπάρχουν κενά στη νομοθεσία, αλλά στην εφαρμογή του νόμου. Έδωσε το παράδειγμα της αναποτελεσματικής επίσημης αναγνώρισης των θυμάτων όταν η εγκληματική πράξη ή το αίτημα έγιναν σε άλλη χώρα. Μία άλλη συμμετέχουσα πρόσθεσε ότι τέτοια ζητήματα λύνονται με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ενώ η προηγούμενη ανέφερε ότι παρ' όλο που τέτοια ζητήματα θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν, αυτό δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα. Άλλες επαγγελματίες ανέφεραν το παράδειγμα των περιοριστικών μέτρων, που παρότι προβλέπεται να προστατεύσουν τα θύματα από τους δράστες, αυτό δεν συμβαίνει στην πράξη.

Άλλες ελλείψεις που αναφέρθηκαν ήταν το παράδειγμα της «δυνατότητας των θυμάτων να καταθέσουν απομακρυσμένα με τη χρήση κάμερας, χωρίς να βρίσκονται στην αίθουσα του δικαστηρίου και αυτό που ακούμε από τα δικαστήρια είναι ότι δεν έχουν σύνδεση στο διαδίκτυο ή ότι δεν έχουν κάμερα». Η οικονομική αποζημίωση προβλέπεται, επίσης, από το νόμο, αλλά δεν παρέχεται.

Ιστορίες επιτυχίας και καλές πρακτικές

Μία συμμετέχουσα τόνισε ότι τους έχει απαγορευτεί να μοιράζονται τις προσωπικές εμπειρίες των γυναικών και δε θέλησε να τοποθετηθεί. Όσον αφορά καλές πρακτικές, υπέδειξε ότι το εργαστήριο στο οποίο συμμετείχαν στο πλαίσιο του έργου HEAL είναι μία από τις ευρωπαϊκές καλές πρακτικές που έρχονται στην Ελλάδα.

Η επαγγελματίας που εργάζεται στον οργανισμό που ειδικεύεται στο φαινόμενο παρείχε παραδείγματα γυναικών που επαναπατρίστηκαν με ασφάλεια, ξεκίνησαν να εργάζονται και έκαναν τις δικές τους οικογένειες. Διευκρίνισε ότι ο οργανισμός της φροντίζει να συνδέει τις γυναίκες που επιστρέφουν στη χώρα καταγωγής τους με οργανισμούς που βρίσκονται εκεί. Ένα άλλη γυναίκα, στην οποία παρείχαν υποστήριξη, πρόσφατα έλαβε υποτροφία σε ιδιωτικό κολέγιο και πρόκειται να αποφοιτήσει αυτό το καλοκαίρι, ενώ «ήθελε να μιλήσει δημόσια για την εμπειρία της, γεγονός που είναι γενναίο και σπάνιο». Άλλες γυναίκες που είχαν σχετικές εμπειρίες βρίσκονται τώρα σε καλή ψυχολογική κατάσταση και έχουν ενσωματωθεί στην αγορά εργασίας.

Οι επαγγελματίες υποστήριξαν ότι οι οργανισμοί θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να χειριστούν τέτοιες υποθέσεις και να έχουν ειδικές γνώσεις, ώστε να συμβάλλουν στην ενσωμάτωση των γυναικών, ενώ οι υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχουν μακροπρόθεσμη υποστήριξη. Υποστήριξη θα πρέπει να παρέχεται ακόμη και μετά την ένταξη των θυμάτων στην αγορά εργασίας. Η ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης είναι πολύ σημαντική, και συνεπώς, χρειάζεται συνεχής υποστήριξη. Μία επαγγελματίας υποστήριξε ότι η υπάρχουσα παροχή υπηρεσιών επαρκεί και αυτό που χρειάζονται οι γυναίκες είναι ένα υποστηρικτικό κοινωνικό περιβάλλον και υποστηρικτικές ομάδες συνομηλίκων, που θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της παροχής πληροφοριών και των παρεμβάσεων σε ομόγλωσσες/ομοεθνείς ομάδες-κοινότητες. Μία τόνισε ότι αυτό παρατηρείται συχνά στις γυναίκες από την Αφρική, οι οποίες θέλουν να παραμείνουν εντός της κοινότητας.

5. Ευρήματα από τις συνεντεύξεις με τους/τις εργοδότες/-ριες

Έξι εργοδότες/-ριες έδωσαν συνέντευξη με σκοπό τη χαρτογράφηση των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας και των ευκαιριών εργασίας για τις γυναίκες τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Στην έρευνα συμμετείχαν μία ελεύθερη επαγγελματίας, μία διευθύντρια εταιρίας πολυτελούς τουρισμού, μία επαγγελματίας που εργάζεται σε ιδιωτικό συμβουλευτικό κέντρο, ένας διευθυντής εταιρίας που ειδικεύεται στη συλλογή, μεταφορά και διαχείριση αποβλήτων, ένας ιδιοκτήτης λογιστικού γραφείου και μία διευθύντρια ξενοδοχείου.

Ανάγκες της τοπικής αγοράς

Όσον αφορά τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας, και ειδικότερα των τοπικών καταστημάτων, η ελεύθερη επαγγελματίας ανέφερε ότι οι ανάγκες έχουν αυξηθεί μετά την εθνική και ευρωπαϊκή κρίση της τελευταίας δεκαετίας. Οι τοπικές επιχειρήσεις θα έπρεπε να λαμβάνουν υποστήριξη και ειδικά εκείνες που «τροφοδοτούν» την τοπική οικονομία, ενώ οι επιχειρηματίες θα έπρεπε να ενθαρρύνονται και να τους παρέχονται κίνητρα. Η διευθύντρια της τουριστικής επιχείρησης ανέφερε ότι η τοπική αγορά του τουρισμού έχει ανάγκη από ξεναγούς, που έχουν πολιτισμικές γνώσεις και μιλούν διάφορες γλώσσες, όπως ισπανικά και κορεάτικα. Η επαγγελματίας που εργάζεται στο ιδιωτικό συμβουλευτικό κέντρο ανέφερε την ανάγκη νέων οικονομικών μέτρων και προϊόντων, καθώς και της ανοιχτής στάσης για να «ανοίξει» η αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με την ελεύθερη επαγγελματία, ο τουρισμός, η γεωργία και τα ελεύθερα επαγγέλματα είναι οι τομείς με τις περισσότερες ελεύθερες θέσεις εργασίας. Ωστόσο, τόνισε ότι η γεωργία είναι συνήθως υποβαθμισμένη. Κάποια παραδείγματα είναι τα ξενοδοχεία, οι υπηρεσίες εστίασης και οι διοικητικές θέσεις, όπως η γραμματειακή υποστήριξη. Η διευθύντρια της τουριστικής εταιρίας ανέφερε ότι ο τομέας τους έχει συνεχώς ελεύθερες θέσεις, καθώς αποτελεί μία από τις κύριες πηγές παραγωγής εισοδήματος της Ελλάδας, ωστόσο «η μονιμότητα δεν είναι ένα από τα χαρακτηριστικά του κλάδου». Οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις και ο τομέας των πωλήσεων έχουν επίσης ελεύθερες θέσεις εργασίας. Η γραμματειακή υποστήριξη και οι υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης δεν έχουν αρκετές θέσεις εργασίας. Η διευθύντρια του ξενοδοχείου υποστήριξε ότι υπάρχουν θέσεις στον τομέα του τουρισμού.

Σύμφωνα με το διευθυντή της εταιρίας διαχείρισης αποβλήτων, οι τομείς με τις περισσότερες κενές θέσεις είναι εκείνοι των πωλήσεων και των λογιστικών γραφείων. Επιβεβαίωσαν επίσης ότι ο τομέας τους, δηλαδή η ανακύκλωση και η κυκλική οικονομία, έχουν ελεύθερες θέσεις, αλλά ένα σχετικό επιστημονικό πτυχίο αποτελεί προϋπόθεση. Όπως επισήμανε ο λογιστής, οι άμεσες ανάγκες της αγοράς εργασίας είναι να καλυφθούν κενές θέσεις. Υποστήριξε, επίσης, ότι υπάρχουν κενές θέσεις στον κλάδο των κατασκευών και του τουρισμού, αλλά και στον τομέα του.

Ευκαιρίες εργασίας για τις γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων

Η ελεύθερη επαγγελματίας υποστήριξε ότι με τη σωστή υποστήριξη και καθοδήγηση, λαμβάνοντας υπόψιν τις προαποκτηθείσες δεξιότητες, οι γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορούν να εργαστούν στους προαναφερθέντες τομείς. Η διευθύντρια της τουριστικής εταιρείας συμπλήρωσε ότι οι γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων θα μπορούσαν να εργασθούν σε αυτόν τον τομέα, βοηθώντας τις ομάδες των ατόμων που έρχονται για διακοπές, καθώς το μόνο που χρειάζεται είναι να μιλούν τη γλώσσα και να έχουν επικοινωνιακές δεξιότητες.

Οι γυναίκες θα έπρεπε να παρακολουθήσουν σχετικές εκπαιδεύσεις, που θα αναπτύσσονται και θα οργανώνονται από ειδικούς που κατανοούν τις ανάγκες τους και μπορούν να παρέχουν την κατάλληλη εκπαίδευση για συγκεκριμένες/εξειδικευμένες περιπτώσεις. Η ελεύθερη επαγγελματίας ανέφερε ότι τέτοιες εκπαιδεύσεις πρέπει να προσαρμοστούν στην κάθε περίπτωση, ανάλογα με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των γυναικών. Η διευθύντρια της τουριστικής εταιρείας πρόσθεσε ότι τέτοια εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει επίσης να εστιάζουν στην ανάπτυξη τεχνολογικών και διαχειριστικών δεξιοτήτων, καθώς θα μπορούσαν να είναι χρήσιμες. Σύμφωνα με τη διευθύντρια του ξενοδοχείου, οι δεξιότητες επικοινωνίας είναι ζωτικής σημασίας, ενώ οι γυναίκες χρειάζονται καθοδήγηση και υποστήριξη.

Η επαγγελματίας που εργάζεται στο ιδιωτικό συμβουλευτικό κέντρο υποστήριξε ότι θα ήταν καλύτερο για τις γυναίκες τρίτων χωρών, που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, να απασχοληθούν σε διοικητικές θέσεις, προκειμένου να βελτιώσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και να μάθουν να διαχειρίζονται σχέσεις. Η διευθύντρια του ξενοδοχείου ανέφερε ότι οι εποχιακές εργασίες είναι προτιμότερες για τις γυναίκες, όπως επίσης και ο τουρισμός και ο καθαρισμός. Σύμφωνα με το λογιστή, οι γυναίκες αυτές θα μπορούσαν να απασχοληθούν σε γραμματειακές θέσεις, ανάλογα με τις δεξιότητές τους, αλλά σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να αποκτήσουν ψηφιακές και επικοινωνιακές δεξιότητες και να μιλούν άπταιστα ελληνικά. Θα πρέπει επίσης να λάβουν πρακτικές πληροφορίες σχετικά με τις συνεντεύξεις. Πριν ενταχθούν στην αγορά εργασίας και όσο εργάζονται, θα πρέπει να τους παρέχεται ψυχολογική υποστήριξη.

Σύμφωνα με το διευθυντή της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων, το επίπεδο μόρφωσης των γυναικών τρίτων χωρών είναι συνήθως χαμηλό και θα έπρεπε να παρακολουθήσουν εκπαιδεύσεις σχετικά με τη βασική, τουλάχιστον, επικοινωνία. Γι' αυτό το λόγο, θα μπορούσαν να ασχοληθούν με τους τομείς της γεωργίας, της παραγωγής και της συσκευασίας. Πρόσθεσε ότι επειδή οι συνθήκες υγιεινής στις χώρες τους είναι υποβαθμισμένες, θα έπρεπε να λάβουν ένα πιστοποιητικό υγείας πριν εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Παρ' όλα αυτά, τόνισε ότι η εταιρεία του έχει συμμετάσχει σε ένα έργο απασχολησιμότητας πρώην κρατουμένων και ότι είναι ανοιχτή να συμμετάσχει σε σχετικά έργα για την ένταξη ευάλωτων πληθυσμών στην αγορά εργασίας.

Όσον αφορά τις δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσουν, δύο συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι γλωσσικές δεξιότητες είναι πολύ σημαντικές. Επιπλέον, οι κοινωνικές, οι επικοινωνιακές και οι τεχνολογικές δεξιότητες θεωρούνται πολύτιμες. Τόνισαν ότι οι εργοδότες θα πρέπει επίσης να συμβάλλουν στην ομαλότερη ένταξη στην αγορά εργασίας των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς οι προαποκτηθείσες δεξιότητες θα έρθουν στην επιφάνεια ή σχετικές ικανότητες θα καλλιεργηθούν όσο εργάζονται.

Σύμφωνα με την ελεύθερη επαγγελματία, ένα καλό βιογραφικό σημείωμα θα ενίσχυε την πιθανότητα πρόσληψης αυτών των γυναικών. Η καθοδήγηση και η υποστήριξη, τουλάχιστον στα πρώτα στάδια ένταξής τους, είναι επίσης ζωτικής σημασίας. Η ποιοτική πληροφόρηση θα βοηθούσε, επίσης, τους/τις εργοδότες/-ριες και τις γυναίκες τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η διευθύντρια της τουριστικής εταιρείας υποστήριξε ότι εκτός από ένα καλό βιογραφικό, η καθοδήγηση και οι διασυνδέσεις είναι επίσης σημαντικές.

Όσον αφορά την κατάρτιση και τις δεξιότητες, ο επαγγελματίας που εργάζεται στο ιδιωτικό συμβουλευτικό κέντρο ανέφερε ότι οι γυναίκες πρέπει να επικεντρωθούν στην κατανόηση των δικών τους δεξιοτήτων και να μάθουν τρόπους να παρουσιάζουν τον εαυτό τους. Θα πρέπει επίσης να υποστηρίζονται στη σύνταξη ενός καλού βιογραφικού. Η δεκτικότητα και η προσαρμοστικότητα αναγνωρίστηκαν ως σημαντικές δεξιότητες που θα τις βοηθούσε να ενσωματωθούν στην αγορά εργασίας.

6. Ποσοτικά στοιχεία

Γυναίκες τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων και Εκπρόσωποι

Τέσσερις γυναίκες τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων συμπλήρωσαν το ποσοτικό ερωτηματολόγιο. Ήταν 32, 52, 39 και 38 ετών αντίστοιχα. Δύο είχαν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ μία παρακολουθεί ακόμη ή δεν έχει ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση· μία δεν απάντησε. Μία ανέφερε ότι είναι ανύπαντρη, αλλά συζεί με το σύντροφό της, ενώ δύο είναι διαζευγμένες· μία δεν απάντησε τη σχετική ερώτηση. Και οι τέσσερις έχουν λάβει προστασία για ανθρωπιστικούς λόγους. Οι χώρες προέλευσής τους είναι η Συρία, η Γεωργία, το Κουβέιτ και το Μαρόκο και όλες ζουν στη Θεσσαλονίκη.

Επίσης, το ερωτηματολόγιο συμπλήρωσαν οκτώ εκπρόσωποι θυμάτων. Οι γυναίκες που εκπροσώπησαν είναι 35, 41, 25, 30, 25, 27, 42 και 26 ετών. Μία δεν έχει λάβει καθόλου σχολική εκπαίδευση και μία άλλη έχει ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ έξι από τις γυναίκες παρακολουθούν ή δεν έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τρεις είναι διαζευγμένες, μία εκ των οποίων έχει παιδί, δύο δεν είναι παντρεμένες αλλά συζούν με το σύντροφό τους, μία είναι χήρα και μία έχει βγει από εξαναγκαστικό γάμο. Μία από τις γυναίκες είναι αναγνωρισμένη πρόσφυγας, τέσσερις είναι αιτούσες άσυλο και δύο έχουν λάβει προστασία για θύματα εμπορίας ανθρώπων, ενώ η τελευταία έχει λάβει προστασία για επανένωση οικογένειας. Οι χώρες προέλευσής τους είναι η Νιγηρία (δύο περιπτώσεις), το Μαρόκο, το Καμερούν, το Αφγανιστάν, το Ιράκ και η Μολδαβία. Πέντε ζουν στη Θεσσαλονίκη και δύο στην Αθήνα, ενώ μία μετακόμισε πρόσφατα από την Αθήνα στην Ελβετία.

Μία από τις γυναίκες ανέφερε ότι έχει εργαστεί και συνεχίζει να εργάζεται ως διερμηνέας, ενώ μια άλλη εργάστηκε «με ζώα και μαγείρεμα». Η τελευταία είναι άνεργη, αλλά εξέφρασε το ενδιαφέρον της να βρει εργασία. Με βάση την προηγούμενη εμπειρία της, θα ήθελε να «δουλεύει με ζώα, να μαγειρεύει ή να φροντίζει ηλικιωμένους». Η μεγαλύτερη γυναίκα ανέφερε ότι είχε απασχόληση όλα τα χρόνια που διαμένει στην Ελλάδα, ενώ πριν την άφιξή της στη χώρα εργαζόταν στη Ρωσία. Έχει ασχοληθεί με τη γεωργία και τη φροντίδα ηλικιωμένων, ενώ επίσης έχει εργαστεί ως καθαρίστρια. Παρ' όλο που αυτή τη στιγμή είναι άνεργη, εξέφρασε το ενδιαφέρον της να εργαστεί σε μια λιγότερο κουραστική δουλειά για ιατρικούς λόγους. Μία συμμετέχουσα έχει εργαστεί στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και αυτή τη στιγμή είναι άνεργη, αλλά πρόθυμη να εργαστεί στον ίδιο τομέα. Μία εκπρόσωπος ανέφερε ότι η γυναίκα για την οποία μίλησε ασχολείται με τη σεξεργασία και θα ήθελε να εργαστεί ως καθαρίστρια.

Δύο εκπρόσωποι ανέφεραν ότι οι γυναίκες που εκπροσωπούσαν έχουν εργαστεί ως καθαρίστριες και μία σε μπαρ ως ανήλικη στη χώρα καταγωγής της, ενώ μία γυναίκα έχει εργαστεί σε εταιρείες συσκευασίας τροφίμων. Στην Ελλάδα έχει εργαστεί σε μια μονάδα παραγωγής καλλυντικών και αυτή τη στιγμή εργάζεται περιστασιακά. Ο ιδανικός τομέας για εκείνη θα ήταν η παραγωγή καλλυντικών. Μία επαγγελματίας ανέφερε ότι η γυναίκα που εκπροσωπεί δεν θα ήθελε να απαντήσει σε ερωτήσεις σχετικά με την απασχόλησή της. Τέσσερις από τις εκπροσωπούμενες γυναίκες είναι επί του παρόντος άνεργες. Τρεις από αυτές θα ήθελαν να εργαστούν και μία δε θα το επιθυμούσε. Η μία εξήγησε ότι θα ήθελε να εργαστεί σε οτιδήποτε παρέχει σταθερότητα, εισόδημα και προϋποθέτει ότι θα εργάζεται πρωινές ώρες, ενώ δύο θα προτιμούσαν να εργάζονται σε

υπηρεσίες τροφίμων. Μία από τις εκπροσωπούμενες γυναίκες είναι άνεργη αλλά θα ήθελε να εργαστεί σε οποιονδήποτε τομέα.

Επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών

Συνολικά, έξι επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών συμπλήρωσαν τα ποσοτικά ερωτηματολόγια.

Ήταν όλες γυναίκες και εργάζονται στην Caritas Αθήνας, στην Α21, σε Δομή Φιλοξενίας για Γυναίκες Θύματα Βίας του Δήμου Αθηναίων και στο Συμβουλευτικό Κέντρο για Γυναίκες Θύματα Σεξουαλικής και Έμφυλης Βίας, ενώ μία δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση. Όσον αφορά το ρόλο τους στον αντίστοιχο οργανισμό, τέσσερις είναι κοινωνικοί λειτουργοί, μία είναι σύμβουλος κοινωνικής στήριξης και μία είναι ψυχολόγος. Οι περισσότερες (τέσσερις) ανέφεραν ότι δεν εργάζονται συγκεκριμένα με γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων, αλλά με γυναίκες τρίτων χωρών γενικότερα. Δύο εργάζονται αποκλειστικά με τον προαναφερθέντα πληθυσμό και μία δεν εργάζεται καθόλου με γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Σχεδόν όλες οι συμμετέχουσες δεν μπόρεσαν να προσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά των γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων ή δεν απάντησαν τις σχετικές ερωτήσεις. Μία συμμετέχουσα ανέφερε ότι ο μέσος αριθμός θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα είναι τουλάχιστον 3.000, ενώ τουλάχιστον 2.000 είναι υπήκοοι τρίτων χωρών και η μέση ηλικία τους είναι 23 ετών. Μία άλλη συμμετέχουσα ανέφερε ότι ο μέσος αριθμός θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στην Ελλάδα είναι 15, 30% των οποίων είναι γυναίκες τρίτων χωρών, με μέση ηλικία τα 17 έτη. Τρεις συμμετέχουσες υποστήριξαν ότι οι γυναίκες που υποστηρίζουν είτε παρακολουθούν είτε δεν έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη είναι οι πιο συχνές πόλεις κατοικίας των γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Μία συμπλήρωσε ότι κατοικούν σε μεγάλες πόλεις, ενώ δύο ανέφεραν συγκεκριμένα τη Λέσβο, την Κρήτη και τη Λάρισα· μία δεν απάντησε. Δύο υποστήριξαν ότι οι συχνότερες χώρες προέλευσης είναι οι Αφρικανικές χώρες, ενώ μία ανέφερε τη Νιγηρία και μία άλλη το Κονγκό και το Καμερούν. Μία επαγγελματίες πρόσθεσε την Ινδονησία και την Κορέα. Μία άλλη συμπλήρωσε τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και μία άλλη ανέφερε συγκεκριμένα τη Μολδαβία· μία δεν απάντησε. Όσον αφορά τις πιο συχνές μορφές εμπορίας ανθρώπων όλες ανέφεραν τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την εξαναγκαστική εργασία και την επαιτεία.

Μία από τις επαγγελματίες ανέφερε ότι ο οργανισμός της παρέχει ψυχολογική, κοινωνική, υλική και εργασιακή υποστήριξη, καθώς και υγειονομική περίθαλψη και νομική εκπροσώπηση. Οι οργανώσεις δύο άλλων συμμετεχουσών παρέχουν ψυχολογική και κοινωνική υποστήριξη, καθώς και προστασία, ενώ κάνουν παραπομπές για φιλοξενία. Μία υποστήριξε ότι ο οργανισμός της παρέχει κοινωνική υποστήριξη και μία δεν απάντησε.

Τρεις δεν προσδιόρισαν τον μέσο αριθμό θυμάτων που λαμβάνουν υποστήριξη από τον οργανισμό τους. Ο οργανισμός μίας συμμετέχουσας υποστηρίζει 10 θύματα εμπορίας ανθρώπων και 10 γυναίκες θύματα από τρίτες χώρες, ενώ μία άλλη συμμετέχουσα δήλωσε ότι υποστηρίζουν ένα με δύο άτομα και δύο με τέσσερις γυναίκες θύματα από τρίτες χώρες. Ο μέσος όρος ηλικίας τους είναι τα 25 και τα 20-30 έτη αντιστοίχως. Ένας άλλος οργανισμός υποστηρίζει περίπου δύο θύματα και γυναίκες τρίτων χωρών. Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης των γυναικών που υποστηρίζουν, δύο

ανέφεραν ότι δεν έχουν ολοκληρώσει ή παρακολουθούν ακόμα τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, μία εκ των οποίων δήλωσε ότι η μόρφωση είναι «ανύπαρκτη». Μία επαγγελματίας υποστήριξε ότι «δεν μπορεί να μετρηθεί, καθώς έχουν τεχνικές δεξιότητες εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος» και μία δεν απάντησε. Τέλος, μία συμμετέχουσα δήλωσε ότι είναι αναλφάβητες.

Τέσσερις δεν απάντησαν ή δε γνώριζαν πόσες από τις γυναίκες που υποστηρίζονται από τον οργανισμό τους έχουν παιδιά ή εργάζονται. Σύμφωνα με μία από τις επαγγελματίες, περίπου πέντε γυναίκες που υποστηρίζουν έχουν παιδιά και τρεις από αυτές εργάζονται, ενώ μια άλλη ανέφερε ότι δύο έχουν παιδιά και καμία από αυτές δεν εργάζεται. Όσον αφορά τους πιο συνηθισμένους τομείς που απασχολούνται, οι επαγγελματίες ανέφεραν υπηρεσίες τροφίμων και καφετέριες, ξενοδοχεία, υπηρεσίες καθαριότητας, φύλαξη παιδιών και πωλήσεις· δύο δεν απάντησαν.

Δύο από τις επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών δήλωσαν ότι δε νιώθουν επαρκώς εκπαιδευμένες να διαχειρίζονται υποθέσεις γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, δυο υποστήριξαν ότι νιώθουν μερικώς εκπαιδευμένες επαρκώς και μία ήταν ικανοποιημένη με την εκπαίδευση που έχει λάβει· μία δεν απάντησε. Τρεις δεν είχαν παρακολουθήσει σχετικές εκπαιδεύσεις, μία έχει παρακολουθήσει εκπαιδεύσεις δικτύωσης, που οργανώθηκαν από το Υπουργείο Εξωτερικών και το ΕΚΚΑ και μία ανέφερε ότι ο οργανισμός της εξειδικεύεται στη διαχείριση τέτοιων υποθέσεων.

Πέντε δήλωσαν ότι γνωρίζουν άλλους οργανισμούς που παρέχουν υποστήριξη σε θύματα εμπορίας ανθρώπων, όπως η A21, το ΕΚΚΑ, η ΔΙΟΤΙΜΑ, η SOFFA, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) και η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων, οι οποίες παρέχουν ψυχοκοινωνική, νομική και υλική υποστήριξη, δικτύωση, προστασία, φιλοξενία και απασχολησιμότητα. Δύο υποστήριξαν ότι οι ίδιες υπηρεσίες απευθύνονται και σε γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων. Δύο δεν γνώριζαν σχετικές υπηρεσίες και μία υποστήριξε ότι δεν υπάρχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Εργοδότες/-ριες

Συνολικά, έξι εργοδότες/-ριες συμπλήρωσαν το ποσοτικό ερωτηματολόγιο. Αναλυτικότερα, τα ερωτηματολόγια απάντησαν μία ψυχολόγος που εργάζεται σε ιδιωτικό συμβουλευτικό κέντρο, με πτυχίο ψυχολογίας και μεταπτυχιακό στην ειδική παιδαγωγική, ένας διευθυντής εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων, με μεταπτυχιακό, ένας ιδιοκτήτης λογιστικού γραφείου και μία διευθύντρια ξενοδοχείου που έχουν ολοκληρώσει ανώτερη εκπαίδευση, μία διευθύντρια εταιρείας πολυτελούς τουρισμού και μία διευθύντρια ενός οργανισμού που εργάζεται με υπηκόους τρίτων χωρών, ο οποίος απασχολεί τον προαναφερθέντα πληθυσμό ως διερμηνείς και πολιτιστικούς μεσολαβητές.

Σύμφωνα με την ψυχολόγο, το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα είναι περίπου 16%, ενώ το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι μικρότερο από αυτό των ανδρών. Σύμφωνα με το διευθυντή της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων, το ποσοστό ανεργίας φτάνει το 19%, ενώ το ποσοστό ανεργίας των γυναικών φτάνει το 25%. Ο λογιστής ανέφερε ότι το ποσοστό ανεργίας του γενικού πληθυσμού είναι 20%, αυτό των γυναικών φτάνει το 23%. Η διευθύντρια του ξενοδοχείου ανέφερε ότι το ποσοστό ανεργίας είναι 17%, ενώ το ποσοστό που επηρεάζει τις γυναίκες φτάνει περίπου το 20%.

Σύμφωνα με την ψυχολόγο, οι περιοχές με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι εκείνες της Βόρειας Ελλάδας, και συγκεκριμένα οι περιοχές της Μακεδονίας και της Θράκης, καθώς η

παραγωγική δραστηριότητα είναι ανύπαρκτη. Ο διευθυντής της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων και η υπεύθυνη του ξενοδοχείου υποστήριξαν ότι η περιοχή με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας είναι η Ήπειρος. Ο λογιστής ανέφερε ότι η Μακεδονία έχει τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας.

Όσον αφορά τους σημαντικότερους οικονομικούς τομείς στην Ελλάδα, η ψυχολόγος ανέφερε τον τουρισμό, τη γεωργία, τη βιομηχανία και την παραγωγή. Ο διευθυντής της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων υποστήριξε ότι οι πιο σημαντικοί τομείς είναι οι κατασκευές, ο τουρισμός, τα ναυπηγεία και οι εξαγωγές. Ο τουρισμός και η γεωργία είναι οι σημαντικότεροι οικονομικοί τομείς στην Ελλάδα, σύμφωνα με το λογιστή, ενώ η διευθύντρια του ξενοδοχείου συμφώνησε και συμπλήρωσε τον δημόσιο τομέα και τις υπηρεσίες τροφίμων.

Η ψυχολόγος υποστήριξε ότι οι επικοινωνιακές, οι ψηφιακές και οι διοικητικές δεξιότητες, καθώς και οι δεξιότητες διαχείρισης χρόνου είναι απαραίτητες για τους/τις εργαζόμενους/-ες στην Ελλάδα. Ο διευθυντής της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων ανέφερε την εξειδίκευση στις νέες τεχνολογίες και την τεχνική εκπαίδευση. Οι επικοινωνιακές, οι ψηφιακές και οι οργανωτικές δεξιότητες, καθώς και η συνέπεια είναι σημαντικά χαρακτηριστικά που θα έπρεπε να έχουν οι εργαζόμενοι/-ες, σύμφωνα με τον λογιστή. Η διευθύντρια του ξενοδοχείου ανέφερε ότι οι εργαζόμενοι/-ες θα πρέπει να έχουν απολυτήριο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σεβασμό, θα πρέπει να έχουν όρεξη να εργασθούν, ενώ η ανώτερη εκπαίδευση είναι επιθυμητή.

Η γεωργία, οι χειρωνακτικές εργασίες και οι δουλειές που απαιτούν τη γνώση παραπάνω από δύο γλωσσών αναγνωρίστηκαν ως εκείνες με τις περισσότερες ελεύθερες θέσεις από την ψυχολόγο, ενώ ο διευθυντής της εταιρείας διαχείρισης αποβλήτων ανέφερε τις πωλήσεις και τα λογιστικά γραφεία. Ο λογιστής ανέφερε ότι οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις έχουν αρκετές κενές θέσεις, ενώ η διευθύντρια του ξενοδοχείου ανέφερε τον τουρισμό και τις υπηρεσίες εστίασης.

7. Συμπεράσματα

Τα δεδομένα της έρευνας πεδίου σχετικά με τα χαρακτηριστικά των γυναικών επιβεβαίωσαν τα στοιχεία της βιβλιογραφίας. Και οι τρεις ομάδες-στόχοι επιβεβαίωσαν ότι οι πιο συχνές χώρες προέλευσης είναι η Νιγηρία, το Μαρόκο, το Καμερούν και το Κονγκό, ενώ οι περισσότερες γυναίκες ζουν στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα, πιθανώς λόγω των υπάρχοντων υπηρεσιών στις δύο μεγάλες πόλεις. Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών, φαίνεται ότι οι περισσότερες είτε παρακολουθούν είτε δεν έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, ορισμένες από τις γυναίκες έχουν προαποκτηθείσες δεξιότητες, αλλά μερικές δεν έχουν πτυχίο που να το αποδεικνύει, είτε επειδή δεν το απέκτησαν, είτε επειδή δεν αναγνωρίστηκε στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τις επαγγελματίες που συμμετείχαν στην έρευνα, δεν υπάρχουν νομοθετικά κενά. Παρ' όλα αυτά, δεν προστατεύονται όλα τα προβλεπόμενα δικαιώματα στην πράξη, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τα προβλεπόμενα είδη υποστήριξης. Οι γυναίκες τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων φάνηκαν να γνωρίζουν τα βασικά τους δικαιώματα, καθώς είχαν λάβει πληροφόρηση από την αστυνομία, οργανισμούς και σχετικά έγγραφα του Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς και του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες.

Όσον αφορά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες, ανέφεραν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν μερικές φορές στην προσέγγιση και αναγνώριση των γυναικών τρίτων χωρών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, ειδικά «όταν βρίσκονται στο δρόμο». Τα πολιτισμικά στοιχεία ασκούν, επίσης, επιρροή στο φαινόμενο· οι πρακτικές που σχετίζονται με τη μαγεία και τη θρησκεία παραμένουν εμφανείς, ειδικά για τις γυναίκες που έρχονται από αφρικανικές χώρες. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι δεν αποτελούν εμπόδια μόνο για τους επαγγελματίες, αλλά έχουν αντίκτυπο και στον αυτό-προσδιορισμό των θυμάτων.

Από την άλλη πλευρά, οι δύο δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τονίστηκαν περισσότερο είναι η γλώσσα και η ανεργία. Ορισμένες συμμετέχουσες αναφέρθηκαν επίσης στη δυσκολία πρόσβασης στις δημόσιες και υγειονομικές υπηρεσίες, στην κοινωνικοποίηση, καθώς και στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την ανατροφή των παιδιών τους. Ως προς την υποστήριξη, θα χρειάζονταν βοήθεια στην εκμάθηση ελληνικών, στην απασχόληση, στην οικονομική και υλική υποστήριξη, καθώς και καθοδήγηση σε διάφορες πτυχές της καθημερινής τους ζωής, όπως η έκδοση των απαραίτητων εγγράφων και η υποστήριξη στην φροντίδα των παιδιών.

Όπως φαίνεται, ο τουρισμός, οι πωλήσεις, η βιομηχανία, η φύλαξη παιδιών, η φροντίδα ηλικιωμένων, η γεωργία, τα τοπικά καταστήματα, οι υπηρεσίες εστίασης, και τα διοικητικά και τα ελεύθερα επαγγέλματα είναι κάποιοι από τους τομείς με ελεύθερες θέσεις εργασίας. Γενικότερα, και οι τρεις ομάδες στόχοι υποστήριξαν ότι οι γυναίκες τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων θα μπορούσαν να εργασθούν στους προαναφερθέντες τομείς.

Η καθοδήγηση και η βοήθεια ενός/μίας μέντορα θα ήταν ωφέλιμη για την ομαλότερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Πολλές από τις συμμετέχουσες ανέφεραν ότι θα χρειαζόταν επίσης ψυχολογική υποστήριξη, τόσο πριν από την ένταξή, αλλά και όσο εργάζονται. Ένα καλό βιογραφικό, η παροχή πρακτικών πληροφοριών, η προετοιμασία για συνεντεύξεις εργασίας, η βοήθεια και η εκπαίδευση σχετικά με τον τρόπο παρουσίασης των δεξιοτήτων τους φάνηκαν, επίσης, κρίσιμα. Μία από τις εργοδότες που συμμετείχε στην έρευνα τόνισε ότι και οι εργοδότες/ριες θα χρειαζόνταν υποστήριξη, όσον αφορά τους τρόπους προσέγγισης και υποστήριξης των γυναικών. Μία εκπρόσωπος ανέφερε ότι οι γυναίκες που εκπροσώπησε θα έβρισκαν μία διαδικτυακή πλατφόρμα με αγγελίες και αιτήσεις αρκετά χρήσιμα. Ανέφεραν ότι μία τέτοια πλατφόρμα θα έπρεπε να είναι διαθέσιμη στις πιο συχνές γλώσσες επικοινωνίας τους, όπως αγγλικά, γαλλικά και ρωσικά.

Σύμφωνα με τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες, οι επικοινωνιακές, οι ψηφιακές, οι κοινωνικές, οι τεχνολογικές, οι διοικητικές και οι διαχειριστικές δεξιότητες αποτελούν προαπαιτούμενα στοιχεία που πρέπει να αναπτύξουν οι γυναίκες για να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, οι γυναίκες θα έπρεπε να αποκτήσουν γλωσσικές δεξιότητες και να μάθουν ελληνικά και αγγλικά, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν με πελάτες/-ισσες και συναδέλφους. Ένα πτυχίο που θα αποδεικνύει τις προαποκτηθείσες ή νεοαποκτηθείσες δεξιότητές τους θεωρήθηκε σημαντικό. Οι δεξιότητες σχετικά με την εργασία επισημάνθηκαν επίσης από έναν εργοδότη.

Είναι προφανές ότι οι επαγγελματίες υποστηρικτικών υπηρεσιών και οι εργοδότες/-ριες μπορούν να συμβάλουν στην ομαλότερη ένταξη των γυναικών τρίτων χωρών που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων στην αγορά εργασίας. Οι δεξιότητες, η καθοδήγηση και η υποστήριξη είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τους/τις εργοδότες/-ριες όσο και για τις γυναίκες. Αναφέρθηκαν διάφοροι τομείς, στους οποίους μπορούν να απασχοληθούν οι γυναίκες και να είναι ανεξάρτητες, συμβάλλοντας στην πρόληψη της επαναθυματοποίησής τους και στην ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία.

8. Βιβλιογραφία

- A21 (X.X.). Γραμμή Πληροφόρησης για την Εμπορία Ανθρώπων - 1109. Προσβάσιμο στο: <https://1109.gr/index.php?linkid=26>
- A21 (X.X.). Πληροφορίες. Προσβάσιμο στο: <https://www.a21.org/content/greece/gnqxx4?permcode=gnqxx4&site=true>
- Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα (X.X.). Πληροφορίες. Προσβάσιμο στο: <https://diotima.org.gr/>
- Generation 2.0 (X.X.). Πληροφορίες. Προσβάσιμο στο: <https://g2red.org/el/>
- Generation 2.0 (2019). Manolada Watch - Πληροφορίες. Προσβάσιμο στο: <https://g2red.org/el/manolada-watch/>
- Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (X.X.). Υπηρεσίες - Πληροφορίες. Προσβάσιμο στο: <http://www.isotita.gr/emfyli-via/>
- Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (2016). Σύστημα Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας - Επιτελική Σύνοψη Παραδοτέων Β' Φάσης (Ιούλιος-Δεκέμβριος 2015). Προσβάσιμο στο: <http://www.eiead.gr/publications/docs/%CE%95%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%BF%CF%88%CE%B7%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B3%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8E%CE%BD%11-2-16.pdf>
- Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες - GCR (X.X.). Θύματα Βίας (Βασανισμού, σεξουαλικής βίας με βάση το φύλο, Εμπορίας κ.α.). Προσβάσιμο στο: <https://www.gcr.gr/el/ta-programmata-mas/itemlist/category/60-thymata-vias-vasanismo-y-seksoualikis-vias-me-vasi-to-fylo-emporias-k-a>
- Ελληνική Αστυνομία (X.X.). Υπηρεσίες Anti-trafficking. Προσβάσιμο στο: http://ypes-dt.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=226&Itemid=226&lang=ENEN
- Ελληνική Αστυνομία (X.X.). Εμπορία ανθρώπων. Προσβάσιμο στο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=3809&Itemid=656&lang=el
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (2019). Απασχόληση/2019. Προσβάσιμο στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL21/->
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (2020). Εργατικό Δυναμικό (Μηνιαία) / Φεβρουαρίου 2020. Προσβάσιμο στο: <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO02/->
- Médecins Sans Frontières – Γιατροί Χωρίς Σύνορα (X.X.). Πληροφορίες. Προσβάσιμο στο: <https://msf.gr/>

Μίχα, Ε. (Χ.Χ.). Πρακτικός Νομικός Οδηγός για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων. Έργο STOP Trafficking.

Υπουργείο Εξωτερικών (2017). Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (Γ.ΕΘ.ΕΙΣ). Προσβάσιμο στο: <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/paranomi-diakinisi-prosopon.html>

PRAKSIS (Χ.Χ.). Πληροφορίες για υπηρεσίες. Προσβάσιμο στο: <https://praksis.gr/about/>

Χαμόγελο του Παιδιού (Χ.Χ.). Υπηρεσίες για Trafficking-Smuggling. Προσβάσιμο στο: <https://www.hamogelo.gr/gr/el/paidia-thimata-vias:trafficking%20-%20smuggling/>

HEAL

WWW.HEALPROJECT.EU

The HEAL project (project no. 863631 – HEAL – AMIF-2018-AG-INTE) was co-funded by the European Union's Asylum, Migration and Integration Fund. The content of this Plan represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.